

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Filosofická fakulta
Katedra politologie a evropských studií

Nesoutěživost komunálních voleb v Olomouckém kraji 2002-2010
Bakalářská práce

Ondřej Vlček

Vedoucí práce: Doc. Mgr. Pavel Šaradín, Ph.D.

Olomouc 2011

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně na základě uvedených pramenů a literatury

V Olomouci 20. 4. 2012

.....
Ondřej Vlček

Rád bych poděkoval Doc. Mgr. Pavlu Šaradínovi, Ph.D. za vstřícný přístup, cenné rady a odborné vedení bakalářské práce. Děkuji také své rodině a přítelkyni za podporu.

Obsah

Obsah.....	4
Úvod.....	5
1. Obce a komunální volby	10
1.1 Obecní struktura České republiky	10
1.2 Obce v Olomouckém kraji	11
1.3 Vývoj volebního systém pro komunální volby v ČR.....	14
2. Nesoutěživé volby	18
2.1 Definice	18
2.2 Nesoutěživé volby v Olomouckém kraji	19
3. Vliv nesoutěživosti na volební účast.....	24
3.1 Obce s více případy nesoutěživých voleb	24
3.2 Obce s jedněmi nesoutěživými volbami.....	27
4. Postavení politických stran v nesoutěživých volbách	31
Závěr.....	35
Prameny a literatura	37
Literatura	37
Prameny.....	39
Přílohy	40
Seznam zkratk	45
Abstrakt	46

Úvod

V každý sudý nepřestupný rok se na podzim konají v obcích v České republice místní volby, na základě nichž se na další čtyři roky rozhoduje, jaké složení budou mít místní zastupitelstva. Tyto volby, označované jako komunální, bývají největším politickým kláním, ke kterému v obcích dochází. Ne ve všech obcích však mají občané možnost výběru. Práce „Nesoutěživost komunálních voleb v Olomouckém kraji 2002-2010“ má analyzovat problém komunálních voleb, kdy, kvůli kandidatuře pouze jedné kandidátní listiny či shodného počtu kandidátů a volených zastupitelů, mizí politická soutěž a lokální volby se stávají pouze legitimizačním prostředkem nabytí mandátů kandidáty, místo aby byly soutěží mezi nimi. S ohledem na rozsah se nezabývám všemi obcemi v České republice, ale zaměřuji se pouze na obce v Olomouckém kraji. I přes toto zúžení však máme dostatek případů, kdy k takovému jevu dochází. Během posledních tří komunálních voleb, u nichž jsem tento problém zkoumal a které se uskutečnily v letech 2002, 2006 a 2010, se to vždy týká 46 až 50 obcí, což představuje okolo 12 % všech obcí v kraji. Podrobnou analýzu rozšířenou o rozčlenění obcí podle počtu obyvatel nabízím ve 2. kapitole.

Důvodem, proč se ve své bakalářské práci zabývám pouze komunálními volbami z let 2002-2010 je změna volebního systému do místních zastupitelstev z 15. prosince 2001. Zatímco zákon č. 152 z roku 1994 počítal pro přepočítání hlasů na mandáty se Sainte-Laguého dělitelem a neuváděl žádnou uzavírací klauzuli¹, zákon č. 492 z roku 2001 zaváděl d'Hondtův dělitel a pětiprocentní klauzuli nutnou pro získání mandátu². Mírného omezení sdružení nezávislých kandidátů a nezávislých kandidátů se sice dopouštěly oba zákony, jelikož od nich vyžadovaly kromě kandidátní listiny také „*petici podepsanou voliči podporujícími její kandidaturu s uvedením jména, příjmení, rodného čísla a trvalého pobytu,*“³ nicméně hlavní změnou je zavedení oné uzavírací klauzule. Například ve 13 obcích, u kterých ve všech volbách z let 2002-2010 registrujeme absenci politické soutěže, se objevují kromě sdružení nezávislých kandidátů či kandidátů Křesťanské a demokratické unie – Československé strany lidové (KDU-ČSL) kandidátní listiny Komunistické strany Čech a Moravy (KSČM) (dáno spíše na české poměry extrémně

¹ Zákon č. 152/1994 o volbách do zastupitelstev v obcích a o změně a doplnění některých dalších zákonů, § 45/1.

² Zákon č. 491/2001 o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, § 45/1.

³ Zákon č. 152/1994, § 24/3 a Zákon č. 491/2001, § 21/4.

hustou sítí místních organizací) a také malých stran – Hnutí zemědělců, Demokratické unie, Českomoravské strany středu či Občanského hnutí. Dá se tedy předpokládat, že i zavedení uzavírací klauzule částečně ovlivnilo zkoumaný problém.

Stanislav Balík se ptá, jak chápat fenomén soutěživosti, od jaké hranice můžeme brát volby jako soutěživé. Sám zpochybňuje použití klasických indikátorů, jako například indexu plurality, a nadnáší otázku, zda se v malých obcích nezaměřit spíše než na soutěž jako boj o mandát na soutěž o to, kdo vyhraje.⁴ Já však zůstanu u klasického pojetí soutěživosti. Jak tedy vysoký musí být index plurality (kandidáti / zastupitelé) abychom mohli s jistotou říci, že volby již jsou soutěživé? Uvádím, že ne vždy, pokud je index vyšší než jedna, můžeme již hovořit o soutěživosti systému. Za náš problém tedy pokládám pouze ty případy voleb, kdy kandidovala jen jedna strana, hnutí či sdružení nezávislých kandidátů (která klidně mohla mít více lidí na své kandidátní listině) nebo takový počet jednotlivých kandidátů, kolik členů zastupitelstva se volí. Pokud kandiduje (byť jen o jednoho) více samostatných kandidátů, než se volí zastupitelů, chápu volby jako soutěživé. Jiná situace je u voleb, kdy kandiduje jedna kandidátní listina, na níž je více kandidátů, než se volí zastupitelů. Vzhledem k nutnosti získání alespoň desetiny celkového počtu hlasů strany pro posun na kandidátní listině vzhůru potřebují kandidáti na posledních místech kandidátní listiny ke zvolení více hlasů, než jejich spolukandidáti z vyšších pater listiny.

Protože vycházím z trojích voleb v celkovém počtu téměř 400 obcí, kombinuji v práci diachronní (komunální volby 2002, 2006 a 2010 v určité obci) i synchronní (jedny komunální volby v obcích Olomouckého kraje) srovnávací metodu, pomocí níž se snažím odpovědět na následující výzkumné otázky:

- Jaký vliv má velikost obce na nesoutěživost místních komunálních voleb?
- Jaký vliv má vznik nových obcí mezi roky 1990 a 2000 na soutěživost místních voleb?
- Jaký vliv má nesoutěživost komunálních voleb na volební účast?

⁴ BALÍK, Stanislav: *Metodologie výzkumu komunální politiky*. In: FIALA, Petr – STRMISKA, Maxmilián (eds.): *víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody*. Brno, ISPO 2005, s 170.

Na základě výzkumu pomocí empiricko-analytického přístupu se snažím potvrdit či vyvrátit tyto hypotézy:

- U obcí do 500 obyvatel je pravděpodobnější, že komunální volby nebudou soutěživé, než u obcí, které jsou větší
- Nesoutěživost komunálních voleb výrazně snižuje volební účast v těchto volbách

Práce je členěna celkem do čtyř kapitol. V první z nich představuji obecní strukturu České republiky a Olomouckého kraje, přičemž se zaměřuji na vznik obcí v 90. letech a také na velikosti obcí. Druhá část první kapitoly pak představuje oba dosud používané volební systémy pro komunální volby v ČR. Druhá kapitola je věnovaná hlavnímu zkoumanému problému – nesoutěživým volbám. První část této kapitoly přináší přesnou definici nesoutěživých voleb, jak jsou v práci vnímány. Následně je popsáno, v jakých obcích a regionech a z jakých důvodů k nesoutěživým volbám nejčastěji dochází. Třetí kapitola je zaměřená na to, jak nesoutěživé volby ovlivňují volební účast. Postupně představuje obce, ve kterých došlo k nesoutěživým volbám celkem třikrát, dvakrát a nakonec i ty, u kterých jsme takovéto volby zaznamenali jednou. U obcí, kde došlo k nesoutěživým volbám třikrát, je řešena kontinuita kandidatury jednotlivých zastupitelů. Ve čtvrté, závěrečné kapitole se věnuji postavení politických stran v lokálním prostoru Olomouckého kraje a také jejich postavení v nesoutěživých volbách. Na výše stanovené výzkumné otázky odpovídám a hypotézy ověřuji v závěru bakalářské práce.

Komunální politika na úrovni nejmenších obcí je v české politické vědě poměrně neprobádanou oblastí. Hlavním důvodem není nezájem o tuto oblast, ale spíše velké množství malých obcí, které by bylo třeba prozkoumat, aby mohly být vyvozeny ucelenější závěry. V české politologii se tak setkáváme se dvojím způsobem zkoumání lokální politiky. Jak uvádí Stanislav Balík⁵, jedná se o výzkum pohledem shora, který se zabývá komunálním prostorem jako celkem, jehož hlavními představiteli jsou Pavel Šaradín a Jaroslav Čmejrek, a výzkum pohledem zdola, zaměřující se na jednotlivé obce zvláště pomocí případových studií. Tento druhý způsob reprezentují především dvě monografie: „Okresy na severu. Komunální politika v okresech Šumperk a Jeseník v letech 1989-2006“ od Stanislava Balíka a kniha Lukáše Valeše „Zrod demokratických

⁵ BALÍK, Stanislav: *Metodologie výzkumu komunální politiky*, s 166-167.

politických systémů okresů Klatovy, Domažlice a Tachov a jejich vývoj v 90. letech 20. století“. Výrazným autorem, který se zabývá komunální politikou v České republice, je také sociolog Josef Bernard.

Výzkum vychází především z dat serveru Českého statistického úřadu www.volby.cz a opírá se o řadu publikací zabývajících se problematikou obecní samosprávy. Základní knihou pojednávající o komunální politice je dílo Jaroslava Čmejrk, Václava Bubeníčka a Jana Čopíka „Demokracie v lokálním politickém prostoru“. Z páté kapitoly této knihy, která se zabývá lokálním politickým stranictvím, vycházím při analýze postavení politických stran v obcích, kde došlo k narušení volební soutěživosti. Jaroslav Čmejrek píše, že „*přesnější představu o síle politických stran získáme analýzou stranické příslušnosti zvolených zastupitelů.*“⁶ Já si dovoluji nesouhlasit a naopak vycházet nikoli ze stranické příslušnosti zvolených zastupitelů, ale z navrhující strany – tedy strany, na jejíž kandidátní listině zastupitel před volbami figuroval. Mým zdůvodněním je tvrzení, že pokud se v obci najde dostatek lidí ochotných nechat se zapsat na kandidátní listinu určité politické strany, vypovídá to o dobrém postavení dané politické strany v obci. Inspirovat jsem se nechal také šestou kapitolou řešící politickou participaci občanů. Ke knize bych měl snad jen jednu výtku. Přestože Jaroslav Čmejrek ve čtvrté kapitole poměrně podrobně (až na kandidaturu nezávislých kandidátů, kde zapomíná na ze zákona dané minimální absolutní množství podpisů podporujících jejich kandidaturu) popisuje současný volební systém pro komunální volby, zcela opomíjí zmínit starší systémy, podle nichž se volilo v roce 1990 respektive 1994 a 1998.

Mezi hlavní literaturu, ze které jsem čerpal, patří také dva tituly pojednávající o komunálních volbách. Jsou to „Studie o volbách do zastupitelstev v obcích“ od Pavla Šaradína a Jana Outlého a kniha „Komunální volby v České republice v roce 2002“ editovaná Stanislavem Balíkem. Obě knihy jsou si svou strukturou podobné – na prvních stranách popisují vývoj volebního systému v komunálních volbách, druhou polovinu tvoří případové studie věnující se volbám ve vybraných městech. Kostru těchto děl tvoří, jak už názvy napovídají, studie samotných komunálních voleb, které jsou u obou knih značně odlišné. Zatímco Balíkova kniha sleduje celkové výsledky komunálních voleb na úrovni celé ČR, krajů a statutárních měst, dílo Pavla Šaradína a Jana Outlého se zaměřuje na

⁶ ČMEJREK, Jaroslav – BUBENÍČEK, Václav – ČOPÍK, Jan: *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha, Grada Publishing 2010, s. 69.

rozdílné postavení parlamentních a neparlamentních politických stran na lokální úrovni. K Balíkově knize je třeba ještě dodat, že v první kapitole, kde popisuje vývoj volebního systému v komunálních volbách, uvádí chybně používaný volební dělitel. Namísto klasického Sainte - Laguého dělitele, tedy postupného dělení počtu hlasů celými, lichými čísly (1, 3, 5,...), zmiňuje nějakou jeho modifikaci, kdy se postupně dělí čísly 0,5; 1,5; 2,5 (dále vždy o jedno vyšším).⁷ V knize chybí i na dalších místech, když, jak zmiňuje recenze Jana Outlého a Pavla Šaradína, zcela opomíjí jeden z volebních zákonů (z roku 1992) či nepřesně popisuje kvórum pro samostatné kandidáty.⁸

Téměř všichni autoři se zabývají vymezením samotného pojmu obec a určením, které územněsprávní jednotky sem zařadit, a které naopak z této kategorie vyjmout. Pro mě však není důležité, zda k omezení volební soutěže došlo ve městě, městysu, obci, nebo kdekoliv jinde, a tak se řešení této problematiky můžu vyhnout. Navíc se (až na 4 výjimky) jedná o obce s méně než 1000 obyvateli, které nelze podle žádné klasifikace z této kategorie vyloučit.⁹ Jediná část práce, ve které je zohledněn rozdíl mezi městy a obcemi, je rozdělení na převážně venkovské, respektive výrazně venkovské regiony kraje.

Další výraznou knihou zabývající se komunálním prostorem je dílo editované Jakubem Hudákem, Petrem Jüptnerem a Jiřím Svobodou „Komunální politické systémy.“ Kromě úvodního představení fungování obecních institucí a komunálního volebního systému, které je, dle mého, až příliš zjednodušené, představuje v další části (taktéž velmi stručně) fungování komunální politiky v Bavorsku, Hesensku, Maďarsku a na Slovensku. Jistě nejdůležitější částí práce je velmi podrobné představení komunálních systémů určitých regionů České republiky. Analýzu postavení parlamentních stran v regionech založenou na popisu jejich územní volební podpoře doplňují případové studie z obcí a měst daných regionů. V knize však nejsou ani zdaleka představeny všechny české a moravské kraje, a tak celé dílo působí polovičatým a neúplným dojmem.

⁷ BALÍK, Stanislav (ed.): *Komunální volby v České republice v roce 2002*. Brno, IIPS 2003, s. 19 a 22.

⁸ OUTLÝ, Jan – ŠARADÍN, Pavel: *Recenze: Stanislav Balík (ed.): Komunální volby v České republice 2002*. IIPS 2004, Vol. 6, No. 1.

<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=184>

⁹ ČMEJREK, Jaroslav – BUBENÍČEK, Václav – ČOPÍK, Jan: c. d., s. 91.

1. Obce a komunální volby

Ještě než se pustím do problému nesoutěživosti komunálních voleb v Olomouckém kraji, představím sídelní strukturu kraje a komunální volby jako takové. Znalost struktury obcí v Olomouckém kraji je důležitá pro pochopení, proč v některých regionech dochází k nesoutěživým volbám častěji než v jiných. Dá se předpokládat, že v malých obcích, které jsou často situovány do blízkosti větších měst, nebudou existovat klasické parlamentní strany, a že chod obce budou obstarávat všemožná sdružení nezávislých kandidátů, jejichž četnost bude s nižším počtem obyvatel u malých obcí nižší. Přestože se práce zabývá pouze posledními třemi komunálními volbami, které proběhly podle stejného volebního zákona, představím v této kapitole oba volební zákony, podle nichž se zatím v České republice volilo.

1.1 Obecní struktura České republiky

Česká republika má na evropské poměry velmi zajímavou sídelní strukturu. V roce 2004 z celkového počtu 6 249 českých a moravských obcí mělo 5 615 z nich méně než 2000 obyvatel (téměř 90 % celkového počtu obcí v ČR)¹⁰, zatímco v Belgii, Nizozemsku, Norsku, Švédsku, Dánsku či Polsku takto malé obce téměř neexistují. Například obcí do 5000 obyvatel bylo v Belgii v roce 2003 pouze 87, což představuje asi 14,8 % z celkového počtu 589 obcí, v Nizozemsku je jich dokonce pouze 13 (2,6 % z celkového počtu 496 obcí).¹¹ V Bulharsku, Polsku a Litvě obce do 1 000 obyvatel dokonce vůbec nenajdeme.¹² Hlavní příčinou tak velké sídelní roztržitosti je chybějící legislativa v polistopadové době, kdy mezi roky 1990 a 2000 vzniklo celkem 2 199 obcí, což znamenalo nárůst o 51,9 % oproti stavu před rokem 1990¹³. Až zákon O obecním zřízení (č. 128) z roku 2000 upravil, za jakých okolností může nová obec vzniknout: *„Nová obec může vzniknout oddělením části obce, která musí mít samostatné katastrální území sousedící nejméně se dvěma obcemi a tvořící souvislý územní celek; po oddělení bude mít alespoň 1 000 občanů. Stejně podmínky musí splňovat i obec po oddělení její části. S oddělením části*

¹⁰ ČSÚ

¹¹ VAJDOVÁ, Zdenka – ČERMÁK, Daniel – ILLNER, Michal: *Autonomie a spolupráce: důsledky ustavení obecního zřízení v roce 1990*. Praha, Sociologický ústav Akademie věd České republiky 2006, s. 40-42.

¹² HOSKOVEC, Libor – BALÍK, Stanislav: *Formáty českých lokálních stranických systémů*. Evropská volební studia, Vol. 5, s. 29.

¹³ VAJDOVÁ, Zdenka – ČERMÁK, Daniel – ILLNER, Michal: c. d., s. 17.

obce musí vyslovit souhlas v místním referendu občané žijící na území té části obce, která se chce oddělit.“¹⁴ Přijetí tohoto zákona ukončilo deset let trvající neustálý nárůst počtu obcí, který se tak stabilizoval. Následně se rozvířily debaty o tom, jak účinně spravovat obce, které vznikly před touto legislativní úpravou. Například Daniel Ryšavý navrhuje, aby se velká sídelní roztržitost nahradila užší meziobecní spoluprací, do níž by však neměly být zapojeny větší sídla v regionu.¹⁵

1.2 Obce v Olomouckém kraji

V roce 1990 bylo na území dnešního Olomouckého kraje celkem 251 obcí, nicméně o rok později to bylo již 371 obcí, protože vzniklo 120 nových obcí (nárůst počtu obcí o 47,8 %). Následující rok přibýlo 13 obcí, v roce 1993 sedm obcí a do roku 2001 dalších osm obcí, dvě v roce 1994 (Řídeč na Šternbersku a Vernířovice na Šumpersku), po jedné v letech 1995 (Ludmírov na Konicku), 1996 (Mrsklesy na Olomoucku), 1998 (Říkovice na Přerovsku) a 2000 (Jezernice na Lipnicku), poslední dvě pak v roce 2001 (Kobylá nad Vidnavkou na Jesenicku a Pavlovice u Kojetína na Prostějovsku). Ani jedna z posledních obcí, které se stihly osamostatnit před platností nového zákona – Jezernice (v době vzniku s 667 obyvateli), Kobylá nad Vidnavkou (s 506 obyvateli) i Pavlovice u Kojetína (s 305 obyvateli) – by nesplňovala zákonnou hranici nutnou pro vznik nové obce, a tak se dá říci, že vznikly na poslední chvíli. Nutno říci, že do roku 2001 také dvě obce zanikly: Ponikev (samostatná existence do roku 1995) a Savín (existoval pouze mezi 1992-2000).¹⁶

V Olomouckém kraji, na který se v práci zaměřuji, bylo v letech 2002 až 2006 celkem 397 obcí. Do roku 2010 se pak jejich počet zvýšil na 399, neboť se v roce 2007 od Prostějova oddělila místní část Držovice (1339 obyvatel) a v roce 2010 od Sobotína Petrov nad Desnou (1183 obyvatel).¹⁷ Následující tabulky ukazují obecní strukturu Olomouckého kraje v letech 2002, 2006 a 2010, tedy v letech, kdy proběhly komunální

¹⁴ Zákon č. 128/2000 o obcích (obecní zřízení), § 21/1.

¹⁵ RYŠAVÝ, Daniel: *Mohou společenství obcí vzniknout transformací mikroregionů? Poznámky k návrhu věcného záměru novely zákona o obcích – společenství obcí*. In: LOUDA, T. – GROŠPOČ, J. – VOŠTRÁ, L. (eds.): *Modernizace veřejné správy v Evropě a České republice*. Plzeň, Aleš Čeněk, s. 250-261.

¹⁶ ČSÚ: *Počet obyvatel k 31. 12. v obcích Olomouckého kraje (1990 – 2010)*.

[http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/i/pocet_obyvatel_k_31_12_v_obcich_olomouckeho_kraje_\(1990_2010\)/\\$File/7100_stav.xls](http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/i/pocet_obyvatel_k_31_12_v_obcich_olomouckeho_kraje_(1990_2010)/$File/7100_stav.xls)

¹⁷ Tamtéž

volby, které budu sledovat. Velikostní kategorie obcí jsem takto stanovil vzhledem k následnému výzkumu a jejich dalšímu použití. Při tvorbě všech tří jsem vycházel z dat ČSÚ.¹⁸

Tabulka č. 1: Obecní struktura Olomouckého kraje v roce 2002

Obyvatel v obci	Počet obcí	Obcí v %
Do 100	10	2,5
101 – 199	41	10,3
200 – 299	52	13,1
300 – 499	80	20,2
500 – 1 000	96	24,2
Nad 1 000	118	29,7
Celkem	397	100

Zdroj: vlastní výpočet

Tabulka č. 2: Obecní struktura Olomouckého kraje v roce 2006

Obyvatel v obci	Počet obcí	Obcí v %
Do 100	9	2,3
101 – 199	42	10,6
200 – 299	51	12,8
300 – 499	76	19,1
500 – 1 000	100	25,2
Nad 1 000	119	30,0
Celkem	397	100

Zdroj: vlastní výpočet

Tabulka č. 3: Obecní struktura Olomouckého kraje v roce 2010

Obyvatel v obci	Počet obcí	Obcí v %
Do 100	8	2,0
101 – 199	38	9,5

¹⁸ ČSÚ: *Počet obyvatel k 31. 12. v obcích Olomouckého kraje (1990 – 2010).*

[http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/i/pocet_obyvatel_k_31_12_v_obcich_olomouckeho_kraje_\(1990_2010\)/\\$File/7100_stav.xls](http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/i/pocet_obyvatel_k_31_12_v_obcich_olomouckeho_kraje_(1990_2010)/$File/7100_stav.xls)

200 – 299	50	12,5
300 – 499	76	19,1
500 – 1 000	106	26,6
Nad 1 000	121	30,3
Celkem	399	100

Zdroj: vlastní výpočet

K dalšímu přiblížení sídelní struktury Olomouckého kraje použiji kategorizaci regionů podle Eurostatu, kterou pro České poměry poupravil Radim Perlín. Regiony rozlišuje na převážně venkovské, významně venkovské a převážně městské. Převážně venkovské regiony jsou podle něj ty, které svou hustotou obyvatel nedosahují hodnoty 150 obyvatel/km² a zároveň většina obyvatelstva žije ve venkovských obcích (obcích do 3 000 obyvatel). Naproti tomu v regionech významně venkovských žije většina obyvatel v obcích nad 3 000 obyvatel (u převážně městských obcí je to nad 75 % obyvatel).¹⁹ V následující tabulce představuji podle počtu obyvatel a rozlohy všech 13 regionů Olomouckého kraje. Na základě těchto dat je vypočítaná hustota osídlení, doplněná informací o podílu obyvatelstva žijícího v obcích městského typu, tedy v obcích s více než 3 000 obyvateli. Upozorním, že hodnota 0,0 % městské populace na Konicku není překlepem. Město Konice mělo k 1. lednu loňského roku 2 888 obyvatel, a tak jsem je zařadil mezi ostatní obce s méně než 3 000 obyvateli, přestože se od 70. let pyšní statutem města.

Tabulka č. 4: Sídelní struktura Olomouckého kraje (k 1.1. 2011)

Správní obvody	Počet obyvatel	Rozloha (v km ²)	Obyvatel/km ²	Žijících v obcích nad 3 000 ob.
Hranice	34 699	325,43	106,6	54,8 %
Jeseník	41 095	718,94	58,2	39,3 %
Konice	11 149	178,06	62,6	0,0 %
Lipník nad Bečvou	15 413	118,60	130,0	53,9 %
Litovel	23 653	247,45	95,6	42,1 %
Mohelnice	18 825	188,40	99,9	65,4 %

¹⁹ PERLÍN, Radim: *Vymezení venkovských obcí v Česku*. Deník veřejné správy, 14. 7. 2009. <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6384068>

Olomouc	161 802	858,62	188,4	70,6 %
Prostějov	99 033	591,65	167,4	45,6 %
Přerov	83 820	400,78	209,1	62,3 %
Šternberk	23 827	306,69	77,7	71,0 %
Šumperk	71 857	857,38	83,8	61,1 %
Uničov	22 944	207,43	110,6	52,0 %
Zábřeh	33 683	267,20	126,1	51,2 %
Celkem Kraj	641 681	5 266,64	121,8	57,3 %

Zdroj: vlastní výpočet podle dat ČSÚ²⁰

Z tabulky č. 4 vyplývá, že za převážně venkovské regiony bychom mohli zcela jistě označit Jesenicko, Konicko a Litovelsko. Naopak Hranicko, Lipnicko, Mohelnicko, Olomoucko, Přerovsko, Prostějovsko, Uničoval a Zábřežsko se řadí k významně venkovským regionům. Významně městské regiony v kraji nejsou. Problematické je však zařazení Šternberska a Šumperska. Přestože u obou regionů je hustota osídlení nižší než 100 km², převážná většina obyvatel žije v městských sídlech či obcích s více než 3 000 obyvateli. U Šumperska je to dáno hornatým terénem, díky němuž se sídelní struktura skládá z obcí s velikými katastry a poměrně vysokým počtem obyvatel.²¹

1.3 Vývoj volebního systém pro komunální volby v ČR

V samostatné České republice proběhlo celkem patero komunálních voleb. V letech 1994 a 1998 se volilo do obcí podle Zákona č. 152/1994 o volbách do zastupitelstev v obcích a o změně a doplnění některých dalších zákonů. Představím ho na následujících proměnných: velikost volebního obvodu, formule pro přepočítání hlasů na mandáty a existence kvóra nutného pro vstup do skrutinia. Mimo to je také důležité, kolik hlasů každý volič disponuje a jakým způsobem volí. Právě komunální volby jsou specifické tím, že každý volič disponuje více hlasy. Přesněji řečeno disponuje toliko hlasy,

²⁰ ČSÚ: *Statistická ročenka Olomouckého kraje 2011*.

[http://www.olomouc.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/600037B320/\\$File/71101111.pdf](http://www.olomouc.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/600037B320/$File/71101111.pdf) a

ČSÚ: *Počet obyvatel v obcích Olomouckého kraje k 1.1. 2011*.

[http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/bce41ad0daa3aad1c1256c6e00499152/8f3ea15ffe222d1bc12574440039d303/\\$FILE/obce010111.pdf](http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/bce41ad0daa3aad1c1256c6e00499152/8f3ea15ffe222d1bc12574440039d303/$FILE/obce010111.pdf)

²¹ BALÍK, Stanislav: *Okresy na severu: komunální politika v okresech Šumperk a Jeseník v letech 1989-2006*. Brno, CDK 2004, s. 15.

kolik členů zastupitelstva se volí. To však neznamená, že musí všechny využít. Volič má možnost všechny hlasy udělit jedné kandidátní listině, kandidátní listině a dalším kandidátům z jiných kandidátních listin, přičemž volená listina dostane tolik hlasů, kolik činí rozdíl mezi počtem jejích kandidátů a počtem jiných zvolených kandidátů. Samozřejmě má také možnost udělit hlasy pouze jednotlivým kandidátům napříč kandidátními listinami.

Přestože bychom tento název hledali v zákoně marně, pro přepočítání hlasů na mandáty se používala tzv. metoda Sainte-Laguë. Jde o metodu, kdy se „*dělí celkový počet platných hlasů, který obdržela kandidátní listina, postupně lichými čísly počínaje jednou, třemi, pěti atd. tak, aby počet dělicích operací odpovídal počtu kandidátů, kteří jsou na kandidátní listině.*“²² Přepočítání na mandáty funguje následovně: první mandát přidělíme straně s nejvyšším počtem hlasů a následně jej vydělíme třemi. K tomuto číslu pak přihlížíme jako k celkovému počtu hlasů pro kandidátní listinu. Přidělíme druhý mandát kandidátní listině s momentálně nejvyšším počtem hlasů atd. Pokračujeme tak dlouho, dokud nepřerozdělíme všechny mandáty. Takto zjistíme, kolik míst v zastupitelstvu připadne té které kandidátní listině. Teprve poté zjistíme, kteří kandidáti mandát získají. Pokud získá některý kandidát alespoň o 10 % více hlasů, než kolik je průměr kandidátní listiny (celkový počet hlasů / počet kandidátů na kandidátní listině), automaticky se posouvá do čela kandidátní listiny. Pokud se tak nestane, přidělíme mandáty prvním X kandidátům, kdy X je počet zastupitelů, který připadá kandidátní listině.²³

Teď se podíváme na to, kolik mandátů vůbec přidělujeme. Je jasné, že je-li každá obec různě velká, bude mít i různě velké zastupitelstvo. Velikost zastupitelstva obce neurčuje volební zákon, ale Zákon č. 128/2000 o obcích (obecní zřízení), a to podle počtu obyvatel. Obce dělí do šesti kategorií: do 500 obyvatel (5 až 15 zastupitelů), 501 až 3 000 obyvatel (7 až 15 zastupitelů), 3 001 až 10 000 obyvatel (11 až 25 zastupitelů), 10 001 až 50 000 obyvatel (15 až 35 zastupitelů), 50 001 až 150 000 obyvatel (25 až 45 zastupitelů) a obce s více než 150 000 obyvateli (35 až 55 zastupitelů).²⁴ Samotnou kategorii pak představuje hlavní město Praha, jež je upravena samotným zákonem. Obce si podle svého

²² Zákon č. 152/1994, §45/1.

²³ Tamtéž, §45/4.

²⁴ Zákon č. 128/2000, § 68/1

počtu obyvatel samy určí, jak velké zastupitelstvo budou mít, a to vyhláškou zastupitelstva nejpozději 85 dnů před řádným termínem voleb.²⁵

Největším problémem tohoto volebního zákona bylo navýšení (oproti volbám v roce 1990, v nichž se volilo podle zákona o obcích č. 367/1990) minimální nutné podpory pro kandidaturu sdružení nezávislých kandidátů. Zatímco zákon č. 367 z roku 1990 počítal s de facto jen symbolickým počtem nutných podpisů, nový zákon už počítá s podporou minimálně 7 % obyvatel obce, v níž chce sdružení nezávislých kandidovat. Dle Jana Outlého je tato podmínka nelogická, neboť u obcí s více než 14 300 obyvateli potřebuje sdružení nezávislých pro svou kandidaturu více než tisíc podpisů, přičemž k zaregistrování se jako politická strana je jich nutno pouze tisíc.²⁶ K tomu se vyjadřuje také David Vávra, jenž poznamenává, že *„pokud bychom pro vznik politické strany aplikovali stejné podmínky jako pro registraci sdružení nezávislých kandidátů, musel by být počet podpisů něco přes 721 000.“*²⁷ Já zde spatřuji ještě jiný problém. Jelikož bylo zákonem č. 491 z roku 2001 zavedeno pětiprocentní kvórum pro vstup do zastupitelstva,²⁸ je nepochopitelné, proč sdružení nezávislých kandidátů potřebuje pro svou kandidaturu podpisy 7 % občanů obce. Pro podporu kandidatury totiž potřebuje větší podporu, než jaká je nutná pro získání mandátu ve volbách. Navíc se dá předpokládat, že když už občan souhlasí s jejich kandidaturou, podpoří ji i ve volbách (pravděpodobnost, že nepodpoří celou kandidátní listinu, ale bude volit napříč stranami, je stejně vysoká jako u voličů politických stran), což při šedesátiprocentní volební účasti znamená podporu minimálně 11,7 % nutnou pro vstup do zastupitelstva, zatímco politickým stranám stačí ke vstupu získat 5 % hlasů.

Jak jsem již naznačil, v roce 2001 došlo k úpravě volebního systému, a to Zákonem č. 491/2001 o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů. Největší změny, které přinesl, je změna formule pro přepočítání hlasů na mandáty a výše zmíněné zavedení pětiprocentní uzavírací klauzule. Zákon jasně říká, že k hlasům té kandidátní listiny, která *„získala méně než 5 % z celkového počtu platných hlasů poděleného voleným počtem členů zastupitelstva a vynásobeného počtem jejích kandidátů,*

²⁵ Zákon č. 128/2000, § 67.

²⁶ ŠARADÍN, Pavel – OUTLÝ, Jan (eds.): *Studie o volbách do zastupitelstev v obcích*. Olomouc, Univerzita Palackého v Olomouci 2004, s. 20.

²⁷ VÁVRA, David: *Mají politické strany na komunální úrovni v České republice smysl?* Středoevropské politické studie, Vol. 9, No. 1, s. 7.

²⁸ Zákon č. 491/2001, § 45/1.

*nejvýše však voleným počtem členů zastupitelstva,*²⁹ se nepřihlíží. Místo Sainte – Laguého dělitele stanovuje k přepočtu hlasů na mandáty tzv. d'Hondtův dělitel. Ani jeho název však zákon nenese, nicméně uvádí (tak jako volební zákon z roku 1994), jakými čísly dělit. Dříve používané dělení postupně celými lichými čísly je tak nahrazeno dělením *„postupně čísly 1, 2, 3 a dále vždy číslem o jedno vyšším tak, aby počet dělicích operací odpovídal počtu kandidátů, kteří jsou na kandidátní listině.“* Podle tohoto zákona se volilo v posledních třech komunálních volbách a je velmi pravděpodobné, že se tak bude volit i nadále. Přesto by se dalo uvažovat o možné změně směrem k větší soutěživosti v malých obcích. Jako vhodná se pro komunální volby hodí kombinace volných i vázaných kandidátních listin. Pro malé obce využívání zcela volných kandidátních listin, kdy o zisku mandátu rozhoduje pouze počet hlasů, nikoli pozice na kandidátní listině, pro středně velká a velká města postupné zavádění vázaných (ne však přísně vázaných) kandidátních listin. Podobný systém používá Maďarsko, které však pro města nad 10 000 obyvatel používá systém přísně vázaných kandidátních listin.³⁰

²⁹ Zákon č. 491/2001, § 45/1.

³⁰ HUDÁK, Jakub – JÜPTNER, Petr – SVOBODA, Jiří (eds.): *Komunální politické systémy*. Praha, Univerzita Karlova v Praze Filozofická fakulta 2003, s. 17.

2. Nesoutěživé volby

2.1 Definice

Za nesoutěživé volby v práci považují takové volby, kterých se účastní pouze jedna kandidátní listina nebo takové množství samostatných kandidátů, kolik se volí členů zastupitelstva. Jako nesoutěživé jsou zde tedy označeny i ty volby, ve kterých kandiduje více kandidátů, než se volí členů zastupitelstva, avšak seřazených na jedné kandidátní listině. Václav Bubeníček sice uvádí, že „za pluralitní lze považovat stranický systém vždy tehdy, když počet kandidátů převyšuje počet volených zastupitelů,“³¹ nicméně postavení jednotlivých kandidátů, jak už jsem poukázal v předchozí kapitole, není rovné a o zvolení nerozhoduje pouze absolutní počet odevzdaných hlasů pro daného kandidáta, ale také postavení na kandidátní listině. Navíc, jak sám Václav Bubeníček poznamenává, o konečné podobě kandidátní listiny v malých obcích často rozhoduje los.³² V řadě konkrétních případů získali zastupitelský mandát kandidáti s nejnižším počtem hlasů na úkor kandidátů znevýhodněných postavením ve spodních patrech kandidátní listiny. Jednalo se o komunální volby v Císařově (v roce 2010), Želechovicích (2002), Daskabátu (2002), Dobřčicích (2002), Dolních Těšicích, Doloplazech na Prostějovsku (2010), Hrabůvce (2006 a 2010), Kosově (2010), Lhotce (2002), Nivě (2010), Ochozu (2010), Olbramicích (2010), Otínovsi (2010), Radvanicích (2002, 2006 i 2010), Stinavě (2010), Sušicích (2010), Svěsedlicích (2010), Vikanticích (2002) a Vitčicích (2010). Všechny podobné případy voleb jsem tedy zařadil mezi nesoutěživé. Naopak takové volby, kde se o hlasy voličů uchází kandidátní listina zahrnující více kandidátů a proti ní samostatný kandidát, považují za soutěživé, neboť se aktéři mohli rozhodnout zcela svobodně, jakou formu kandidatury zvolí. Navíc daleko častějším příkladem je jednotná forma kandidatury v celé obci. Tím mám na mysli, že v obcích, kde pravidelně kandidují samostatní kandidáti, se jen velmi zřídka utvoří seskupení více kandidátů, kteří by tak měli daleko větší pravděpodobnost zvolení. Praxe je spíše opačná – proti zavedené kandidátní listině

³¹ BUBENÍČEK, Václav: *Aplikace indexu plurality na lokální politické úrovni*. In: SVATOŠ, M. – LOŠŤÁK, M. – ZUZÁK, R. (eds.): *Sborník prací z mezinárodní vědecké konference Agrární perspektivy XVIII. Strategie pro budoucnost*. Praha, Česká zemědělská univerzita 2009.

³² ČMERJEK, Jaroslav – BUBENÍČEK, Václav – ČOPIK, Jan: c. d., s. 99.

se v řadě obcí staví jedinci, ať už jako forma protestu či nástroj, jak požádat občany o důvěru pro svou osobu.³³

2.2 Nesoutěživé volby v Olomouckém kraji

Hlavním cílem této podkapitoly je představit obce, u nichž spatřujeme výše definovaný problém. Během posledních tří komunálních voleb jsme v Olomouckém kraji zaznamenali celkem 144 případů takto nesoutěživých voleb, což jsou asi každé osmé volby. Následující tabulky ukazují, ve které velikostní kategorii dochází k problému nesoutěživosti komunálních voleb nejčastěji.

V roce 2002 došlo celkem ke 46 nesoutěživým volbám, což představuje 11,59 % z celkového počtu 397 tehdy konaných voleb. Velmi zajímavý ukazatel je 50% podíl nesoutěživých voleb v kategorii obcí do 100 obyvatel. Jak však uvidíme dále, počet obcí do 100 obyvatel postupně klesá, zatímco podíl nesoutěživých voleb v této kategorii roste. Potěšující je, že pouze v šesti obcích s více než 500 obyvateli byly volby nesoutěživé, což představuje méně než 3 % velikostní kategorie takto velikých obcí. Zde je také patrné, jak jsou malé obce náchylné k nesoutěživým volbám. Zatímco u obcí do 200 obyvatel je to velmi časté a setkáváme se s nimi u dvou pětin obcí, u obcí mezi 200 a 499 obyvateli jsou nesoutěživé asi jen každé sedmé volby. U obcí nad 500 obyvatel, jak jsem již napsal výše, dochází k narušení soutěživosti jen velmi zřídka.

Tabulka č. 5: Komunální volby 2002

Obyvatel v obci	Počet obcí	Obcí v %	Obcí s NV s NV	Obcí s NV v %	NV v %
Do 100	10	2,5	5	10,9	50
101 – 199	41	10,3	15	32,6	36,6
200 – 299	52	13,1	10	21,75	19,2
300 – 499	80	20,2	10	21,75	12,5
500 – 1 000	96	24,2	4	8,7	4,2
Nad 1 000	118	29,7	2	4,3	1,7

³³ BUBENÍČEK, Václav – KUBÁLEK, Michal: *Konfliktní linie v malých obcích*. Acta Politologica 2010, Vol. 2, No. 3, s. 38.

Celkem	397	100	46	100	11,59
--------	-----	-----	----	-----	-------

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočet

U komunálních voleb z roku 2006 je překvapujícím jevem především dvojnásobný absolutní nárůst nesoutěživých voleb u obcí nad 500 obyvatel – ze šesti nesoutěživých voleb z voleb předchozích na 12. Přestože se jedná o zanedbatelnou část obcí z této kategorie, takto vysoký rozdíl jsme u žádné jiné kategorie obcí nezaznamenali. Pouze u obcí do 100 obyvatel jsme zaznamenali nárůst nesoutěživých voleb z poloviny a dvě třetiny. K zásadnějšímu rozdílu u obcí s 200 až 499 obyvateli nedošlo.

Tabulka č. 6: Komunální volby 2006

Obyvatel v obci	Počet obcí	Obcí v %	Obcí s NV	Obcí s NV v %	NV v %
Do 100	9	2,3	6	12,0	66,7
101 – 199	42	10,6	13	26,0	31,0
200 – 299	51	12,8	11	22,0	21,6
300 – 499	76	19,1	8	16,0	10,5
500 – 1 000	100	25,2	11	22,0	11,0
Nad 1 000	119	30,0	1	2,0	0,8
Celkem	397	100	50	100	12,59

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočet

Jak již bylo řečeno v první kapitole, v roce 2010 jsme poprvé zaznamenali nárůst počtu obcí, a tedy i konaných komunálních voleb. Výše zmíněný alarmující dvojnásobný nárůst nesoutěživých voleb u obcí s více než 500 obyvateli se neopakoval. Naopak, u této kategorie obcí došlo k zásadnímu úbytku námi zkoumaného problému a jeho návrat na hranici podobnou té z voleb v roce 2002. Přeražení jedné obce díky mírnému přírůstku obyvatel z nejnižší kategorie do kategorie vyšší mělo za následek již tříčtvrtinový podíl nesoutěživých voleb u nejmenších obcí. U kategorie obcí s 200 až 499 obyvateli opět nedošlo k téměř žádné změně.

Tabulka č. 7: Komunální volby 2010

Obyvatel v obci	Počet obcí	Obcí v %	Obcí s NV	Obcí s NV v %	NV v %
Do 100	8	2,0	6	12,5	75,0
101 – 199	38	9,5	16	33,3	42,1
200 – 299	50	12,5	7	14,6	14,0
300 – 499	76	19,1	12	25,0	15,8
500 – 1 000	106	26,6	5	10,4	4,7
Nad 1 000	121	30,3	2	4,2	1,7
Celkem	399	100	48	100	12,03

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočet

Z tabulek č. 5, 6 a 7 je na první pohled zřejmé, u jak velkých obcí dochází k problému nesoutěživých voleb nejčastěji. Nikoho nepřekvapí, že se jedná o ty nejmenší obce. Zatímco obce do 200 obyvatel představují asi pouze 13 % všech obcí, více než 40 % případů nesoutěživých voleb najdeme v této kategorii obcí (42,4 %). Naopak u obcí s více než tisíci obyvateli dochází k nesoutěživým volbám jen sporadicky. Z pěti zaznamenaných případů se ve třech případech - v obci Paseka (v roce 2002), Velkém Újezdě (2002) a Určicích (2010) – jednalo o problém jedněch voleb, pouze v obci Majetín jsme tento jev zaznamenali dvakrát, a to ve volbách v letech 2006 a 2010. Sama starostka Majetína paní Miroslava Zavadilová byla překvapená, že kandidovalo pouze jedno seskupení: „V roce 2010 jsme měli informace, že někdo něco chystá a nakonec nic.“³⁴ Za neexistenci protikandidátů vidí absenci ambice řídit obec u ostatních občanů: „Na vytváření dalších seskupení musí být čas a nějaký hlavní tahoun.“³⁵

Za povšimnutí stojí také fakt, že je celkový počet nesoutěživých voleb poměrně stabilní. Přestože dochází k mírným přeskupením mezi kategoriemi, k zásadnějšímu nárůstu či úbytku zatím nedošlo. Je pravda, že troje volby představují poměrně malý vzorek pro zobecnění, nicméně fakt, že se četnost nesoutěživých voleb pohybovala v rozmezí od 11,59 % do 12,59 % dává tušit, že ani v budoucnu k nějakému zásadnímu nárůstu či poklesu takovýchto voleb nedojde. Nelze nepřipomenout i obrovskou stabilitu

³⁴ Emailová korespondence se starostkou obce Majetín (30. 3. 2012).

³⁵ Tamtéž.

takovýchto voleb v kategorii obcí s 200 až 499 obyvateli – rozmezí jejich četnosti se pohybuje mezi 14,9 % a 15,2 %, což představuje jen velmi minimální rozdíl.

Důvodů, proč tak často dochází v malých obcích k nesoutěživým volbám, může být několik. Václav Bubeníček a Michal Kubálek uvádějí, že v komunální politice, na rozdíl od vysoké politiky, která se utváří na konfliktních liniích, často chybí dlouhodobý názorový rozpor jak obec vést. Konflikty se vytváří především během realizace určitého projektu, s jehož ukončením opět zanikají.³⁶ Pokud tedy k pluralitnímu prostředí dochází, většinou pouze dočasně, dlouhodobě jde v lokální politice většinou o dosažení širokého konsenzu a ustavičnou práci pro obec. Dalším důvodem, který zmiňuje Jaroslav Čmejrek, může být nedostatek financí v obci, a tak „*muže mít místní politika v důsledku nízkého rozpočtu spíše jen údržbářský charakter.*“³⁷ Takový typ vedení obce nejenže starostovi nenabízí žádnou finanční odměnu, ale navíc je pro něj velmi náročný, a to především časově. Není se tedy čemu divit, že se proti starostovi, pokud svou práci zvládá dobře, neutvoří žádná opozice. Václav Bubeníček ještě upozorňuje na jiný jev – formování velké předvolební koalice, zahrnující přední osobnosti obce, proti níž už potom žádné jiné sdružení nevznikne.³⁸ Všechny tyto příčiny tedy vychází z toho, že v lokální politice převládá nad soutěží nějakých vznešených ideálů společná touha po rozvoji obce. Ideologické rozpory, které zaznamenáváme ve vysoké politice, jsou nahrazeny společným zájmem.

Tabulka č. 8: Volby ve správních obvodech v Olomouckého kraje

Správní obvody	Počet obcí	Voleb	NV	NV (v %)
Hranice	31	93	14	15,1
Jeseník	24	72	4	5,6
Konice	21	63	2	3,2
Lipník nad Bečvou	14	42	8	19,0
Litovel	20	60	5	8,3

³⁶ BUBENÍČEK, Václav – KUBÁLEK, Michal: c. d., s. 36.

³⁷ ČMEJREK, Jaroslav: *Specifika komunální politiky v malých obcích ČR*. In: DANČÁK, Břetislav – FIALA, Petr – HLOUŠEK, Vít (eds.): *Evropeizace. Nové téma politologického výzkumu*. Brno, IIPS 2005.

³⁸ BUBENÍČEK, Václav: *Metodika analýz voleb v komunitních studiích*. In: BUBENÍČEK, V. – ČOPÍK, J. – HAJNÝ, P. – KOPŘIVA, R. – NEUMANOVÁ, T. (eds.): *Obce jako aktéři politického procesu: komunitní studie regionálních politických systémů a problematika metodiky jejich zpracování*. Praha, Česká zemědělská univerzita 2005.

Mohelnice	14	42	5	11,9
Olomouc	45	135	10	7,4
Prostějov	75 / 76	226	30	13,3
Přerov	59	177	35	19,8
Šternberk	21	63	10	15,9
Šumperk	35 / 36	106	13	12,3
Uničov	10	30	3	10,0
Zábřeh	28	84	5	6,0
Olomoucký kraj	397 / 399	1193	144	12,1

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočet

Tabulka č. 8 ukazuje závislost mezi množstvím nesoutěživých voleb v regionu a jeho typem podle definice z minulé kapitoly. V regionech s nízkou hustotou osídlení zahrnujících malé množství nejmenších obcí, které jsme definovali jako převážně venkovské, dochází k nesoutěživým volbám v daleko menší míře než u regionů, v nichž žije převážná většina obyvatel v obcích s více než 3 000 obyvateli, avšak zahrnují spoustu velmi malých obcí, které jsou tomuto problému náchylnější. Kromě převážně venkovského Jesenicka, Konicka a Litovelska však disponují malou frekvencí nými zkoumaného problému také významně venkovské Zábřežsko a Olomoucko.

3. Vliv nesoutěživosti na volební účast

V této kapitole hledám jednoznačný vztah mezi nesoutěživými volbami a snižující se volební účastí. Budu se snažit dokázat tvrzení, že „*nesoutěživost systému obvykle vede k nízké volební účasti, soutěživost ji naopak zvyšuje.*“³⁹ Kromě toho chci ověřit i předpoklad, že pokud dojde v obci ke dvojím nesoutěživým volbám po sobě, volební účast se sníží ještě výrazněji. Pro tento účel jsem rozdělil obce, u kterých jsme nesoutěživost ve volbách zaznamenali, podle toho, kolikrát k ní došlo. Celkový počet 144 nesoutěživých voleb se dělí mezi 93 obcí tak, že u 13 obcí k nim došlo třikrát (tedy pokaždé), u 25 obcí dvakrát a u 55 obcí došlo k nesoutěživým volbám pouze jednou. Díky tomuto poměrně širokému vzorku můžu zkoumat všechny tři kategorie obcí zvlášť. Upozorním také ještě na fakt, že se jedná většinou o velmi malé obce, u kterých většinou neplatí jeden z aspektů teorie voleb druhého řádu, tedy předpokládaná nižší volební účast, než je tomu u voleb do Poslanecké sněmovny.⁴⁰ U řady obcí se tak setkáváme s velmi vysokou účastí i při nesoutěživých volbách, což může být dáno faktem, že čím menší je obec, tím větší je obeznámenost voličů s kandidáty. Například průměrná volební účast ve všech komunálních volbách Olomouckého kraje v roce 2010 byla 48,78 %. U obcí s méně než 500 obyvateli jsme ale zaznamenali účast výrazně vyšší – průměrná volební účast mezi 172 obcemi této kategorie činila 67,25 %.⁴¹ Vezmeme-li však v úvahu pouze obce s nesoutěživými volbami, z nichž 85,4 % (41 ze 48) patří právě do této kategorie obcí, spatříme sice trend snižující se účasti, nicméně stále vyšší, než je průměr v kraji – ke 48 nesoutěživým volbám došlo v průměru 54,75 % oprávněných voličů.

3.1 Obce s více případy nesoutěživých voleb

První skupinou jsou obce, u nichž došlo ve všech třech případech k nesoutěživým volbám. Je pravda, že u nich nemáme možnost porovnat účast mezi soutěživými a nesoutěživými volbami, na druhou stranu ale můžeme sledovat její postupný vývoj. Z celkového počtu 13 případů u šesti z nich volební účast neustále klesá (46,2% případů)

³⁹ ČMEJREK, Jaroslav – BUBENÍČEK, Václav – ČOPÍK, Jan: c. d., s. 82.

⁴⁰ ŠARADÍN, Pavel: *Teorie voleb druhého řádu a možnosti jejich aplikace v České republice*. Olomouc, Univerzita Palackého v Olomouci 2008, s. 28-29.

⁴¹ ČSÚ: *Vybrané údaje o volbách a účast voličů ve volbách do zastupitelstev obcí 2010 v obcích Olomouckého kraje*.

[http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/bce41ad0daa3aad1c1256c6e00499152/c61431257cbd18bdc12577c20026c2dd/\\$FILE/v2010kv2.xls](http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/bce41ad0daa3aad1c1256c6e00499152/c61431257cbd18bdc12577c20026c2dd/$FILE/v2010kv2.xls)

a ve 12 obcích (92,3 %) byla účast v roce 2010 nižší než v roce 2002, přestože průměrná volební účast v kraji byla o téměř dvě procenta vyšší (v ČR byl průměr dokonce o téměř tři procenta vyšší). U dvou z nich (Komárov a Stínava), stejně jako u Radvanic, které jako jediné zaznamenaly v roce 2010 (oproti roku 2002) vyšší volební účast, se jedná spíše o náhodu, neboť vykazují velmi stabilní volební účast. Naopak za vzorový případ poklesu volební účasti v závislosti s opakovanými nesoutěživými volbami můžeme vybrat obec Provodovice, kde se z původní účasti v roce 2002, která přesáhla 83 % voličů, snížila na méně než 60 % účast v roce 2010. Podrobný přehled volební účasti ve všech 13 obcích nabízí tabulka č. 12 na straně 40.

U všech 13 obcí se setkáváme s výraznou kontinuitou kandidatury uchazečů o místo v zastupitelstvu. V Bílé Vodě z původního devítičlenného zastupitelstva obhájovali mandát v roce 2006 jen čtyři zastupitelé, avšak v roce 2010 jich bylo již sedm. Ve všech třech volbách reprezentovali místní sdružení vždy stejní první tři kandidáti. Podobně tomu bylo v Krchlebech a Stínavě, kde byla stejná vždy první dvojice kandidátů. Stejný lídr kandidátky pro všechny volby byl také v Kladnících, Šléglově a Vikanticích. Pouze ve dvou volbách neobhájovala svůj mandát většina zastupitelů: v Kladnících v roce 2010 ze sedmičlenného zastupitelstva obhájoval svůj mandát pouze starosta, v Provodovicích v roce 2006 pouze dva zastupitelé ze sedmi. Podrobné schéma kontinuity kandidatur u těchto 13 obcí nabízím v příloze na konci bakalářské práce.

Druhá skupina, zahrnující obce, u nichž proběhly nesoutěživé volby dvakrát, je téměř dvojnásobná co do počtu obcí oproti té první. Celkový počet 25 obcí jsem si rozdělil podle toho, jak velký byl u nich rozdíl ve volební účasti u voleb soutěživých a voleb nesoutěživých. U šesti obcí se účast v soutěživých volbách zvýšila asi o 10 %, u čtyř obcí byl nárůst mezi 10 až 20 %. V 10 obcích byl nárůst oproti nesoutěživým volbám více než dvacetiprocentní. Vzorovými případy jsou obce Majetín, Nová Hradečná a Srbce, u nichž byla volební účast v soutěživých volbách dvojnásobná oproti volbám nesoutěživým. V Majetíně v roce 2002 kromě Sdružení nezávislých kandidátů (SNK) Majetín 1, které získalo sedm míst v zastupitelstvu, kandidovala také KSČM. Ta v zastupitelstvu obsadila dvě místa. V dalších volbách kandidovalo již jen SNK Majetín, na jejíž kandidátní listině nekandidoval nikdo z bývalých kandidátů za KSČM. Obdobně tomu bylo o čtyři roky později. Ve volbách v roce 2002 došlo k volbám celkem 64,96 % oprávněných voličů, k nesoutěživým volbám v roce 2006 pouze 31,20 % voličů. A

přestože jsme v následujících volbách zaznamenali pětiprocentní nárůst volební účasti, účast 36,34 % představuje jen asi 56 % účasti z roku 2002. Situaci v Majetíně se velmi podobá pokles volební účasti v Nové Hradečné, byť pokles není tak drastický. Nahrazení pluralismu z roku 2002 představovaného kandidaturou SNK Nová Hradečná, Občanskou demokratickou stranou (ODS) a KSČM společnou kandidaturou na listině SNK – místní celkem, mělo za vliv více než dvacetiprocentní pokles účasti u voleb. Příklad obce Srbce ukazuje stejný jev v opačném sledu. Voleb v roce 2002, v nichž kandidovalo pouze místní SNK, se účastnilo pouze 30,86 % oprávněných voličů. Když byla proti SNK Srbce 2006 sestavené z bývalého SNK z před čtyř let postavena další kandidátní listina – SNK Nezávislí srbečtí kandidáti, volební účast dosáhla hodnoty 77,22 %, což představuje stopadesátiprocentní nárůst volební účasti. Po spojení kandidátů před volbami v roce 2010 do jedné kandidátní listiny zastřešenou hnutím Starostů a nezávislých (STAN) účast opět dramaticky klesla.

Naopak u pěti obcí bylo zjištěno, že (ne)soutěživost voleb neměla na účast žádný vliv. U čtyř z nich však můžeme říci, proč tomu tak bylo. Volební účast v obci Dolní Těšice dosahuje více než 90 % ve všech volbách, ať už jsou soutěživé či nikoli. Paradoxem je, že nejnižší účast (91,84 %) byla v obci v roce 2010, kdy k nesoutěživým volbám nedošlo. V Hrabůvce, kde proti místnímu sdružení stáli ve volbách v roce 2002 ještě samostatní kandidáti, byla soutěživost narušena tím, že byli v dalších volbách přizváni na společnou kandidátní listinu. Dvě kandidátní listiny sdružení nezávislých kandidátů z komunálních voleb v roce 2002 v Janoušově nahradila společná kandidátní listina v obojích následujících volbách. Zajímavým případem je pak obec Radíkov. V roce 2002 kandidovalo do pětičlenného zastupitelstva šest samostatných kandidátů, o čtyři roky později kandidovalo do sedmičlenného zastupitelstva osm kandidátů, ale nikoli každý samostatně, nýbrž na společné kandidátní listině. Podobně tomu bylo i ve volbách v roce 2010, kdy se ještě o jednoho kandidáta kandidátní listina rozrostla. Nastala tak situace, před kterou varuje Václav Bubeníček, který proto doporučuje řadit mezi soutěživé ty volby, kdy je počet kandidátů vyšší než počet volených míst v zastupitelstvu.⁴² Vzhledem k tomu, že ke zmíněnému problému došlo v kategorii pouze jednou, budu se nadále držet definice nesoutěživých voleb, kterou jsem představil ve druhé kapitole. V této kategorii tedy zůstává pouze jedna obec, kde narušení soutěživosti nemělo vliv na volební účast, a

⁴² BUBENÍČEK, Václav: *Aplikace indexu plurality na lokální politické úrovni*.

to Doloplazy na Prostějovsku, u nichž dualitu Nezávislých a KSČM z roku 2002 nahradil unipartismus KSČM, na jejíž kandidátní listinu však byly přizvány obě bývalé zastupitelky Nezávislých.

3.2 Obce s jedněmi nesoutěživými volbami

Poslední kategorii představují obce, u nichž k nesoutěživým volbám došlo pouze jednou. Takovýchto obcí je celkem 55. Při analýze budu postupovat podobně jako u předchozí kategorie obcí. Celkem u 26 obcí jsme zaznamenali více než dvacetiprocentní pokles volební účasti u nesoutěživých voleb oproti oběma soutěživým volbám v obci. Vzorovými příklady jsou obce Hrdibořice a Mladějovice. V Hrdibořicích se voleb v roce 2002 účastnily dvě uskupení – KDU-ČSL a Sdružení nezávislých kandidátů. Na kandidátních listinách obou z nich bylo devět kandidátů, přestože se volilo sedmičlenné zastupitelstvo. Křesťanští demokraté obsadili čtyři místa v zastupitelstvu, na SNK zbyly místa tři. V roce 2006 však kandidátní listinu nepostavili, a tak se všech sedm míst v zastupitelstvu rozdělilo mezi osmičlennou kandidátní listinu KDU-ČSL. Volební účast se z předchozích 91,15 % snížila na 47,15 %, což představuje pouze 51,7 % původního stavu. Před volbami v roce 2010 bylo zastupitelstvo rozšířeno z původních sedmi na devět členů. K návratu k 90% volební účasti stačilo obnovení pluralitní soutěže. Kandidátní listina SNK – Nezávislí kandidáti 2010 obdržela 915 hlasů a obsadila šest mandátů, na KDU-ČSL s 557 hlasy zbyly mandáty tři. Podívejme se na případ Mladějovic. Ve všech třech posledních volbách se volilo sedmičlenné zastupitelstvo. Postupná účast 61,06 %, 33,53 % a 60,46 % je dána tím, že zatímco se voleb v roce 2006 účastnilo pouze sedm kandidátů (tři samostatní a čtyři na kandidátní listině KSČM), v roce 2010 jich bylo 11 a v roce 2002 dokonce 12 – po třech na listinách KDU-ČSL a KSČM a šest samostatných kandidátů. Zajímavým případem jsou i Pavlovice u Kojetína. Do kategorie obcí s dvacetiprocentním nárůstem účasti jsem je zařadil díky posledním komunálním volbám. V roce 2002 kandidovalo pouze jedno uskupení SNK obce Pavlovice u Kojetína – Unčice, jejichž kandidáti se pro volby v roce 2006 rozdělili a doplnění dalšími kandidáty vytvořili dvě plné kandidátní listiny – SNK obce Pavlovice u Kojetína, na jejíž kandidátní listině bylo zvoleno pět zastupitelů, a SNK obce Pavlovice u Kojetína II se čtyřmi úspěšnými kandidáty. Na obou kandidátních listinách bylo zapsáno devět kandidátů. Zajímavé je, že i přes dvojnásobný počet kandidátů nedošlo ke zvýšení volební účasti. Ta se zvedla až o

čtyři roky později, když přibyla ke dvěma kandidátním listinám ještě třetí, STAN. Všechny tři kandidátní listiny obdržely po třech mandátech. Volební účast zaznamenala dvacetiprocentní nárůst, když dosáhla hodnoty (oproti 62,35 % z voleb roku 2006) 82,93 % oprávněných voličů. Pavlovice u Kojetína jsou příkladem obce, kde se snaží stále více občanů zapojit do veřejného dění, a tak počet kandidátů neustále roste.

U dalších 17 obcí je také možné zaznamenat zásadní rozdíl ve volební účasti soutěživých a nesoutěživých voleb. U desíti z nich se rozdíl pohybuje mezi 10 až 20 %, u sedmi kolem 10 %. Než se dostaneme k obcím, u nichž nebyl žádný rozdíl zaznamenán, zmíním ještě čtyři obce, které se celé kategorii trochu vymykají. Jde o obce Císařov, Ochoz, Stavenice a Vilémov. U všech čtyř došlo k nesoutěživým volbám (tak, jak jsou ve druhé kapitole definovány) v roce 2010. U všech čtyř byla v těchto komunálních volbách zaznamenána také nejnižší účast. Rozdíl oproti jiným obcím je však v tom, že k daleko většímu poklesu volební účasti došlo v roce 2006 než v roce 2010. Vysvětleme si postupně, proč tomu tak bylo. V komunálních volbách v roce 2002 kandidovalo v obci Císařov celkem 20 kandidátů. O devět míst v zastupitelstvu se ucházely devítičlenné kandidátní listiny Nezávislých a Za dobré mezilidské vztahy a dva samostatní kandidáti. Úspěšných bylo celkem pět z hnutí Nezávislých, tři kandidáti z uskupení Za dobré mezilidské vztahy a samostatně kandidující Alois Ševeček. V roce 2006 kandidovalo už jen devět samostatných kandidátů Podíváme-li se na hodnoty indexu plurality, pro volby 2002 nabýval hodnoty $I=2,22$, zatímco o čtyři roky později pouze $I=1,29$. Stejně hodnoty dosahoval i v roce 2010, neboť kandidáti z předchozích voleb utvořili společnou devítičlennou kandidátní listinu SNK. Opět by se zdálo, že jsem použil chybnou definici nesoutěživých voleb, protože nastal případ, kdy volby se stejným počtem kandidátů byly jednou označeny jako soutěživé, zatímco v roce 2010 jako nesoutěživé. Podíváme-li se na volební účast, zjistíme, že na očekávaný osmnáctiprocentní pokles v roce 2006 navazuje další, tentokrát více jak sedmiprocentní. Dá se tedy předpokládat, že míru účasti u voleb ovlivnila i společná kandidatura (a tím i horší postavení níže postavených kandidátů) dříve samostatně kandidujících občanů. Stejně jako v Císařově, i v obci Ochoz došlo k vyššímu poklesu na základě zásadního snížení počtu kandidátů než při úplném narušení soutěživosti. Celkem 16 kandidátů z roku 2002 se ucházelo o jeden ze sedmi zastupitelských mandátů na kandidátních listinách SNK (8 kandidátů) a KDU-ČSL (7 kandidátů), jeden z nich kandidoval samostatně. Index plurality byl tedy 2,29. Pokles jeho hodnoty na 1,43 byl dán nižším počtem kandidátů na obou kandidátních listinách – sedm

u SNK a tři u KDU-ČSL. Voleb v roce 2010 se účastnilo pouze o jednoho kandidáta méně, avšak všichni kandidovali společně na listině SNK Ochoz. Proto jsou tyto volby brány jako nesoutěživé. K zásadnímu poklesu volební účasti však nedošlo.

Obdobným vývojem volební účasti prošla i obec Stavenice. V roce 2002, když se o sedm míst v zastupitelstvu obce ucházelo celkem 12 kandidátů – čtyři na kandidátní listině České strany sociálně demokratické (ČSSD) a osm kandidujících samostatně – dosáhla volební účast 82,93 % voličů. V následujících volbách kandidovalo na stejné množství mandátů už jen devět kandidátů, z toho pět za ČSSD a čtyři samostatně. Volební účast se snížila o 22,1 % a dosáhla hodnoty pouze 60,83 %. Stále se však jednalo o soutěživé volby. Nesoutěživé byly až ty v roce 2010, když tři samostatné kandidáty doplnila čtyřčlenná kandidátní listina ČSSD. Volební účast se snížila o deset procent na 50,83 %. Poslední z těchto tří obcí je Vilémov, který má zcela největší rozdíly v počtu kandidátů. Index plurality dosahoval postupně hodnot 3,57; 2 a 1,14. Ve volbách v roce 2002 kandidovaly tři kompletní kandidátky – osmičlenná SNK – Za obec Vilémov a sedmičlenné KDU-ČSL a SNK – Za rozvoj Vilémova. Je ještě doplnili tři samostatně kandidující uchazeči o mandát v zastupitelstvu. O dva roky později to byly již jen obě kandidátky SNK, což se projevilo i ve volební účasti, která klesla ze 75,13 % na 60,43% oprávněných voličů. Když se pro komunální volby v roce 2010 obě spojily do jedné osmičlenné kandidátní listiny SNK, klesla účast na 55,46%.

Poslední skupinou obcí, ve kterých došlo k nesoutěživým volbám jen jednou, jsou ty, u kterých neměla nesoutěživost (alespoň na první pohled) vliv na výši volební účasti. Sem patří celkem osm obcí. Z nichž však můžeme u čtyř obcí vysvětlit, proč tomu tak je. V Čelechovicích a Nivě došlo k problému, stejně jako již dříve u obce Radíkov, když byla kombinována forma kandidatury – v Čelechovicích původně kandidovala devítičlenná kandidátní listina STAN, která však byla nahrazená v obou dalších volbách samostatnou kandidaturou jednotlivých kandidátů (11 v roce 2006 a 10 v roce 2010), v Nivě došlo naopak k zapsání se původně samostatně kandidujících na jednotnou listinu SNK Pro obec Niva. Podobný problém zaznamenáváme ještě v dalších třech obcích: v Oprostovicích, kde samostatné kandidátní listině KDU-ČSL z roku 2002 v přibyla v dalších volbách konkurence v podobě dvou, respektive jednoho samostatného kandidáta,

Svésedlicích a Ústí, u nichž se jednalo o stejný problém jako u Oprostovic, avšak s rozdílnou kandidátní listinou.

Nakonec zbývají pouze tři obce, u nichž nebyl nalezen vztah mezi soutěživostí voleb a volební účastí. Prvním z nich je Daskabát s 603 obyvateli (k 1. lednu 2011),⁴³ kde se přes zvýšení počtu kandidátů v roce 2006 snížila volební účast: namísto původní devítičlenné kandidátní listiny SNK kandidovalo čtyřčlenné uskupení Nezávislý Daskabát 2006, osmičlenné Sdružení nestraníků a dva samostatní kandidáti, avšak volební účast poklesla o 5,26 %. V následných volbách, ve kterých se rozdělovalo sedm mandátů mezi dvě devítičlenné kandidátní listiny Daskabát 2010 a Nezávislý Daskabát 2006 v poměru 4:3, vzrostla volební účast o 8,02 % na 62,93 % oprávněných voličů. V Loučce byla účast u voleb nejvyšší v roce 2002, kdy se o pět míst v zastupitelstvu ucházela pětičlenná kandidátní listina SNK a čtyřčlenná KDU-ČSL. V letech 2006 a 2010 byla účast téměř stejná, přestože v roce 2006 kandidovalo pouze jedno šestičlenné SNK (volilo se opět pět zastupitelů), zatímco o čtyři roky později pětičlenné SNK rozhoduje s námi a sedmičlenné SNK Loučka (počet zastupitelů se zvýšil z pěti na sedm). Podobně dopadly i volby v Suchonicích. Nejnižší volební účast byla v roce 2002, i když v těchto volbách paradoxně kandidovalo nejvíce uchazečů o post zastupitele. Kandidátní listiny Radost, která měla o dva kandidáty více, než se volilo zastupitelů, a KDU-ČSL si mezi sebe rozdělili sedm zastupitelů v poměru 4:3. V roce 2006 byl poměr mezi nimi přesně opačný, avšak na obou listinách se objevilo pouze sedm kandidátů. Zastupitelé z KDU-ČSL pak pro další volby vytvořili nové osmičlenné uskupení SNK Suchonice, proti němuž nikdo jiný kandidátní listinu nepostavil. Přesto byla volební účast o 3,64 % vyšší, než tomu bylo u soutěživých voleb z roku 2002.

⁴³ ČSÚ: *Počet obyvatel k 31. 12. v obcích Olomouckého kraje (1990 – 2010)*.
[http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/i/pocet_obyvatel_k_31_12_v_obcich_olomouckeho_kraje_\(1990_2010\)/\\$File/7100_stav.xls](http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/i/pocet_obyvatel_k_31_12_v_obcich_olomouckeho_kraje_(1990_2010)/$File/7100_stav.xls)

4. Postavení politických stran v nesoutěživých volbách

Tato kapitola je věnována postavení politických stran v nesoutěživých volbách. Do práce je zahrnuta díky tomu, že kandidatura politické strany, ke které se nikdo nepostaví jako protikandidát, je v rozporu s přijímaným faktem, že pozice politických stran na lokální úrovni není nikterak silná.⁴⁴ Neberu v potaz, zda jsou kandidáti členy některé z politických stran, nebo zda se pouze ucházeli o mandát na některé ze stranických kandidátních listin. Pro zhodnocení postavení politických stran v nesoutěživých volbách beru jako výchozí navrhuji stranu. Zvolení zastupitelé jsou tedy rozděleni podle toho, zda kandidovali na kandidátní listině některé z parlamentních stran, na listině neparlamentní strany nebo zda byli zvoleni jako nezávislí kandidáti. To znamená buďto na kandidátní listině některého ze sdružení nezávislých kandidátů, nebo jako samostatně kandidující. Mezi parlamentní strany jsem zařadil, na rozdíl od Pavla Šaradína, který do této kategorie řadí pouze „*subjekty, které mají nyní zastoupení v Poslanecké sněmovně PČR,*“⁴⁵ i ty strany, které jsou zastoupeny v horní komoře Parlamentu.

Následující tabulky ukazují, kolik zastupitelů získalo mandát podle výše rozdělených druhů kandidatury ve všech obcích Olomouckého kraje (druhé a třetí sloupce) a v nesoutěživých volbách v kraji (třetí a čtvrté sloupce). Ve všech třech volbách tvoří největší kategorii nezávislí kandidáti (do této kategorie patří především všelijaká Sdružení nezávislých kandidátů), a to jak v rámci všech obcí Olomouckého kraje, tak i v obcích, kde proběhly nesoutěživé volby, v nichž je podíl nezávislých kandidátů ještě výraznější. Podíl zastupitelů zvolených v nesoutěživých volbách je, stejně jako počet takovýchto voleb, velmi stabilní a pohybuje se těsně pod hranicí devíti procent. Během posledních třech komunálních voleb se stále zvyšuje počet zvolených nezávislých kandidátů, který je doprovázen stále se snižujícím počtem úspěšných kandidátů neparlamentních stran. Zatímco se počet nezávislých zastupitelů zvýšil o třetinu, počet zastupitelů z řad neparlamentních stran se téměř čtyřikrát snížil. Z parlamentních stran získává v kraji dlouhodobě nejvíce mandátů KDU-ČSL, nicméně jejich počet neustále klesá. V roce 2010 získali pouze dvě třetiny mandátů z roku 2002. Naopak poměrně stabilní jsou zisky ČSSD, jež pravidelně obsazuje více než šest procent zastupitelských mandátů.

⁴⁴ RYŠAVÝ, Dan – ŠARADÍN, Pavel: *Stranici, bezpartijní a nezávislí zastupitelé na českých radnicích*. Sociologický časopis 2010, Vol. 46, No. 5, s. 722.

⁴⁵ ŠARADÍN, Pavel – OUTLÝ, Jan (eds.): c. d., s. 47.

Tabulka č. 9: Zvolení zastupitelé v roce 2002

2002	Ol. kraj	Ol. kraj v %	NV	NV v %
Parlamentní strany	1 636	40,97	70	19,94
- KDU-ČSL	615	15,30	49	13,96
- KSČM	452	11,32	16	4,56
- ODS	267	6,69	0	0,00
- ČSSD	254	6,36	0	0,00
- US-DEU	48	1,20	5	1,42
Nezávislí kandidáti	1 670	41,81	230	65,52
Ostatní strany	688	17,22	51	14,53
- NEZÁVISLÍ	520	13,02	44	12,54
- SNK-ED	80	2,00	0	0,00
Celkem	3 994	100,0	351	100,0

Zdroj: ČSÚ

Přestože nejvíce zvolených zastupitelů kandidovalo v roce 2002 jako nezávislí kandidáti, jejich počet byl jen o 34 vyšší než zisk mandátů pro parlamentní strany. Významného úspěchu se také dočkalo hnutí Nezávislých, na jehož kandidátních listinách bylo zvoleno celkem 520 zastupitelů. Po KDU-ČSL tak byli Nezávislí druhým nejméně úspěšným politickým subjektem. V nesoutěživých volbách byl podíl mandátů obou těchto nejméně úspěšných subjektů téměř stejný jako v celém kraji. Výrazně vyšší je však zastoupení nezávislých kandidátů, a to především na úkor politických stran, které nedisponovaly masovou členskou základnou – ODS ani ČSSD se nesoutěživých voleb nikde neúčastnily, US-DEU získala touto cestou pouze pět zastupitelů v obci Výkleky.

Tabulka č. 10: Zvolení zastupitelé v roce 2006

2006	Ol. kraj	Ol. kraj v %	NV	NV v %
Parlamentní strany	1 515	37,69	41	11,42
- KDU-ČSL	529	13,16	14	3,90
- KSČM	361	8,98	27	7,52
- ODS	330	8,21	0	0,00
- ČSSD	266	6,62	0	0,00
- SZ	29	0,72	0	0,00

Nezávislí kandidáti	2 147	53,39	302	84,13
Ostatní strany	359	8,92	16	4,46
- NEZÁVISLÍ	125	3,11	7	1,95
- SNK-ED	70	1,74	0	0,00
Celkem	4 021	100,0	359	100,0

Zdroj: ČSÚ

Z tabulky č. 10 je patrné, že po komunálních volbách v roce 2006 výrazně narostl počet úspěšných nezávislých kandidátů, naopak výrazně klesl podíl neparlamentních stran, které v zastupitelstvech zastupovalo především hnutí Nezávislých. Výrazně méně zastupitelů získali křesťanští demokraté a komunisté, kteří neobhájili 14 respektive 20 % svých mandátů. Naopak ODS získala o téměř čtvrtinu mandátů více než o čtyři roky dříve. Nesoutěživých voleb, ve kterých bylo zvoleno celkem 8,79 % zastupitelů, se parlamentní strany účastnily poměrně málo. Nejčastěji to byla KSČM, které takto připadlo 27 míst v zastupitelstvech celkem čtyř obcí. Více než 84 % zastupitelů zvolených v nesoutěživých volbách představují nezávislí kandidáti (21 z nich kandidovala jako samostatný kandidát).

Tabulka č. 11: Zvolení zastupitelé v roce 2010

2010	Ol. kraj	Ol. kraj v %	NV	NV v %
Parlamentní strany	1 546	39,04	77	22,19
- KDU-ČSL	409	10,33	7	2,02
- STAN	266	6,72	37	10,66
- ODS	252	6,36	0	0,00
- ČSSD	250	6,31	4	1,15
- KSČM	246	6,21	14	4,03
- TOP 09	87	2,20	0	0,00
- VV	36	0,91	15	4,32
Nezávislí kandidáti	2 224	56,15	256	73,77
Ostatní strany	191	4,81	14	4,03
- NEZÁVISLÍ	38	0,96	7	2,02
- SNK-ED	18	0,45	0	0,00
Celkem	3 961	100	347	100,0

Zdroj: ČSÚ

Komunální volby z října 2010 představují určitou změnu v postavení parlamentních stran na lokální úrovni, protože jednou z parlamentních stran se stalo na komunální politiku soustředěvané hnutí Starostů a nezávislých. Oproti oběma předchozím volbám, v nichž patřilo do kategorie parlamentních stran pět subjektů, vzrostl počet takto definovaných stran na sedm. Z parlamentních stran získala opět nejvíce mandátů KDU-ČSL, nicméně více než pětinu svých mandátů neobhájila. Ještě hůře dopadla KSČM, která poprvé nepředstavuje druhou nejsilnější stranu v kraji co do počtu zastupitelských mandátů. Více než komunisté získalo hnutí STAN, ODS i ČSSD. Zisky všech těchto čtyřech stran jsou ale velmi podobné. Podíl zastoupení parlamentních stran v nesoutěživých volbách se oproti roku 2006 téměř zdvojnásobil, a to především díky častému zastoupení STAN, na jejichž kandidátních listinách kandidovali často bývalí nezávislí kandidáti.

Závěr

V České republice se kvůli silně fragmentované sídelní struktuře a množství malých obcí objevují případy, v nichž nedochází v komunálních volbách k soutěži o místa v zastupitelstvu. Z důvodu zmíněného vysokého počtu obcí jsem se omezil pouze na zkoumání případů v Olomouckém kraji. Cílem práce bylo odpovědět na výzkumné otázky, zda nesoutěživé volby souvisí s velikostí obce, s její neexistencí před rokem 1990 a jak je ovlivňována volební účast nemožností výběru. Zaměřil jsem se na komunální volby z let 2002-2010, díky čemuž jsem získal dostačující vzorek, abych na tyto otázky odpověděl a následně potvrdil či vyvrátil dvě předem stanovené hypotézy, že v obcích do 500 obyvatel dochází k nesoutěživým volbám častěji, než v obcích s větší populací, a že nesoutěživost voleb výrazně snižuje volební účast. K potvrzení první z nich jsem použil metodu trojího synchronního srovnání. V každém volebním roce jsem rozdělil obce do kategorií podle počtu obyvatel, u nichž jsem následně zkoumal četnost nesoutěživých voleb. K potvrzení druhé hypotézy jsem naopak použil metodu diachronního srovnání. U jednotlivých obcí jsem porovnával volební účast ve všech třech volbách a následně zjišťoval, jak nemožnost výběru ve volbách ovlivnila volební účast v dané obci.

Co se týká velikosti obce, ta má opravdu zásadní vliv na to, zda budou volby soutěživé, nebo nesoutěživé. Zatímco u obcí do 100 obyvatel dochází k nesoutěživým volbám velmi často (75 % v roce 2010), u obcí nad 500 obyvatel k nim dochází jen velmi ojediněle. Nejčastěji to bylo v roce 2006, kdy však byla narušena soutěživost pouze v 5,2 % obcí s více než 500 obyvateli. Poměrně zásadní rozdíl v četnosti nesoutěživých voleb je také mezi kategoriemi obcí do 200 obyvatel a obcích s 200-500 obyvateli, v nichž k nim dochází v méně než šestině obcí, zatímco v prvně zmíněné kategorii ve více jak třetině. Na základě výzkumu lze ale říci, že zlomovou hranicí je velikost 500 obyvatel, čímž můžu potvrdit hypotézu, že obce do 500 obyvatel jsou k narušení soutěživosti daleko náchylnější, než obce větší. Naopak se mi nepodařilo potvrdit vliv (ne)existence obce před rokem 1990. Přestože ze 13 obcí, v nichž ani jedny z posledních tří komunálních voleb nebyly soutěživé, existovaly před rokem 1990 pouze tři, největší z nich (Bílá Voda s více než 300 obyvateli) existovala. Z 25 obcí, v nichž se zkoumaný problém opakoval dvakrát, jich však existovalo 13. Druhou hypotézou, jejíž pravost jsem se pokoušel potvrdit, bylo tvrzení, že nesoutěživost voleb výrazně snižuje volební účast. Na základě dat ČSÚ jsem ve třetí kapitole prokázal, že existuje silný vztah mezi volební účastí a možností výběru

z více kandidátů. Zatímco při nemožnosti výběru poklesla, s pluralitními volbami výrazně vzrostla. Při opakovaných nesoutěživých volbách následně klesala dále. Existují však i obce, u nichž je účast tradičně vysoká nehledě na soutěživost či nesoutěživost voleb. Jejich počet však není nijak vysoký.

K tématu, jímž jsem se zabýval, existuje poměrně velké množství literatury, která se zabývá jak lokální politikou jako takovou, tak i přímo problematikou komunálních voleb. Většina z těch, které se zabývají lokálními politickými systémy, se snaží obsáhnout příliš velký rozsah zkoumaného a pouze málokterá díla jsou konkrétně zaměřena na otázky určitého regionu, a tak přinášejí daleko přesnější informace. V závěru práce si i já uvědomuji, že by bylo vhodnější vybrat jako vzorek menší celek, než je kraj. Na jednu stranu má sice můj výběr své výhody (dostatečný počet obcí mi dovolil potvrdit obě stanovené hypotézy), na druhou stranu jsem se však nemohl zaměřit přímo na konkrétní jevy, které zapříčiňují v jednotlivých obcích narušení soutěživého charakteru voleb. Především by bylo zajímavé zjistit důvody, které vedly k nesoutěživým volbám v Majetíně, Pasece, Určicích a Velkém Újezdě, tedy v obcích s více než tisícem obyvatel. Mezi přední české vědce zabývající se komunálním prostředím bych vyzdvihl Stanislava Balíka, Václava Bubeníčka, Jaroslava Čmejrk, Petra Jüptnera, Jana Outlého a Pavla Šaradína. Pro další české autory by se naopak mohla stát zajímavá především díky svému obrovskému rozsahu, neboť v každé obci existuje jakýsi malý politický systém. Badatelé by se však měli do budoucna více zaměřit na důvody, které vedou k neexistenci volební soutěže. Zde je prostoru pro výzkum nejvíce, neboť lze jen velmi obtížně přinášet zobecňující teorie, proč k nim v obci dochází. Daleko přesnější by bylo zkoumat každou obec jednotlivě, což je však, vzhledem k množství obcí, náročné. Zajímavostí je ale poměrně stabilní počet nesoutěživých voleb. Nadále by bylo dobré také sledovat, zda bude jejich počet s nástupem mladších generací, u nichž bychom mohli očekávat větší ochotu angažovat se v lokální politice, klesat, nebo zda to bude právě ona nastupující generace, díky jejíž migraci z obcí do měst jejich počet poroste. Dalším možným scénářem je jejich pokles kvůli snižování počtu malých obcí, které by mohly být ekonomickými důvody nuceny ke sloučení s většími sídly v okolí. Ať tomu bude jakkoli, všechny malé obce jistě nezmizí, a tak zcela jistě existuje potenciál pro jejich další výzkum.

Prameny a literatura:

Literatura:

BALÍK, Stanislav (ed.): *Komunální volby v České republice v roce 2002*. Brno, IIPS 2003.

BALÍK, Stanislav: *Metodologie výzkumu komunální politiky*. In: FIALA, Petr – STRMISKA, Maxmilián (eds.): *víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody*. Brno, ISPO 2005.

BALÍK, Stanislav: *Okresy na severu: komunální politika v okresech Šumperk a Jeseník v letech 1989-2006*. Brno, CDK 2004.

BUBENÍČEK, Václav: *Aplikace indexu plurality na lokální politické úrovni*. In: SVATOŠ, M. – LOŠŤÁK, M. – ZUZÁK, R. (eds.): *Sborník prací z mezinárodní vědecké konference Agrární perspektivy XVIII. Strategie pro budoucnost*. Praha, Česká zemědělská univerzita 2009

BUBENÍČEK, Václav – KUBÁLEK, Michal: *Konfliktní linie v malých obcích*. *Acta Politologica* 2010, Vol. 2, No. 3.

BUBENÍČEK, Václav: *Metodika analýz voleb v komunitních studiích*. In: BUBENÍČEK, V. – ČOPÍK, J. – HAJNÝ, P. – KOPŘIVA, R. – NEUMANOVÁ, T. (eds.): *Obce jako aktéři politického procesu: komunitní studie regionálních politických systémů a problematika metodiky jejich zpracování*. Praha, Česká zemědělská univerzita 2005.

ČMEJREK, Jaroslav – BUBENÍČEK, Václav – ČOPÍK, Jan: *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha, Grada Publishing 2010.

ČMEJREK, Jaroslav: *Specifika komunální politiky v malých obcích ČR*. In: DANČÁK, Břetislav – FIALA, Petr – HLOUŠEK, Vít (eds.): *Evropeizace. Nové téma politologického výzkumu*. Brno, IIPS 2005.

HOSKOVEC, Libor – BALÍK, Stanislav: *Formáty českých lokálních stranických systémů*. Evropská volební studia, Vol. 5.

HUDÁK, Jakub – JÜPTNER, Petr – SVOBODA, Jiří (eds.): *Komunální politické systémy*. Praha, Univerzita Karlova v Praze Filozofická fakulta 2003.

OUTLÝ, Jan – ŠARADÍN, Pavel: *Recenze: Stanislav Balík (ed.): Komunální volby v České republice 2002*. IIPS 2004, Vol. 6, No. 1.

<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=184>

PERLÍN, Radim: *Vymezení venkovských obcí v Česku*. Deník veřejné správy, 14. 7. 2009.

<http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6384068>

RYŠAVÝ, Daniel: *Mohou společenství obcí vzniknout transformací mikroregionů? Poznámky k návrhu věcného záměru novely zákona o obcích – společenství obcí*. In: LOUDA, T. – GROSPOČ, J. – VOSTRÁ, L. (eds.): *Modernizace veřejné správy v Evropě a České republice*. Plzeň, Aleš Čeněk.

RYŠAVÝ, Dan – ŠARADÍN, Pavel: *Straníci, bezpartijní a nezávislí zastupitelé na českých radnicích*. Sociologický časopis 2010, Vol. 46, No. 5.

ŠARADÍN, Pavel – OUTLÝ, Jan (eds.): *Studie o volbách do zastupitelstev v obcích*. Olomouc, Univerzita Palackého v Olomouci 2004.

ŠARADÍN, Pavel: *Teorie voleb druhého řádu a možnosti jejich aplikace v České republice*. Olomouc, Univerzita Palackého v Olomouci 2008.

VAJDOVÁ, Zdenka – ČERMÁK, Daniel – ILLNER, Michal: *Autonomie a spolupráce: důsledky ustavení obecního zřízení v roce 1990*. Praha, Sociologický ústav Akademie věd České republiky 2006.

VÁVRA, David: *Mají politické strany na komunální úrovni v České republice smysl?* Středoevropské politické studie, Vol. 9, No. 1.

Prameny:

ČSÚ: *Počet obyvatel k 31. 12. v obcích Olomouckého kraje (1990 – 2010).*

[http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/i/pocet_obyvatel_k_31_12_v_obcich_olomouckeho_kraje_\(1990_2010\)/\\$File/7100_stav.xls](http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/i/pocet_obyvatel_k_31_12_v_obcich_olomouckeho_kraje_(1990_2010)/$File/7100_stav.xls)

ČSÚ: *Počet obyvatel v obcích Olomouckého kraje k 1.1. 2011.*

[http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/bce41ad0daa3aad1c1256c6e00499152/8f3ea15ffe222d1bc12574440039d303/\\$FILE/obce010111.pdf](http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/bce41ad0daa3aad1c1256c6e00499152/8f3ea15ffe222d1bc12574440039d303/$FILE/obce010111.pdf)

ČSÚ: *Statistická ročenka Olomouckého kraje 2011.*

[http://www.olomouc.czso.cz/csu/2011ediciplan.nsf/t/600037B320/\\$File/71101111.pdf](http://www.olomouc.czso.cz/csu/2011ediciplan.nsf/t/600037B320/$File/71101111.pdf)

ČSÚ: *Vybrané údaje o volbách a účast voličů ve volbách do zastupitelstev obcí 2010 v obcích Olomouckého kraje.*

[http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/bce41ad0daa3aad1c1256c6e00499152/c61431257cbd18bdc12577c20026c2dd/\\$FILE/v2010kv2.xls](http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/bce41ad0daa3aad1c1256c6e00499152/c61431257cbd18bdc12577c20026c2dd/$FILE/v2010kv2.xls)

Emailová korespondence se starostkou obce Majetín (30. 3. 2012).

Zákon č. 128/2000 o obcích (obecní zřízení).

Zákon č. 152/1994 o volbách do zastupitelstev v obcích a o změně a doplnění některých dalších zákonů.

Zákon č. 491/2001 o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů.

Přílohy

Tabulka č. 12: Volební účast v obcích, ve kterých došlo k nesoutěživým volbám třikrát

Název obce	2002	2006	2010
Bílá Voda	60,71	50,00	50,26
Kladníky	63,11	54,46	47,50
Komárov	73,23	70,40	71,64
Krchleby	63,08	55,56	49,69
Lhotka	88,57	78,79	72,50
Oldřichov	63,16	49,50	42,57
Provodovice	83,33	65,08	58,87
Radkova Lhota	68,78	52,22	58,60
Radvance	56,25	61,74	58,05
Šišma	58,79	47,43	50,00
Šléglov	65,38	70,00	54,84
Vikantice	54,55	46,67	35,62
Stínava	65,85	64,23	65,65

Zdroj: ČSÚ

Tabulka č. 13: Volební účast v obcích, ve kterých došlo k nesoutěživým volbám (tučně zvýrazněno) dvakrát

Název obce	2002	2006	2010
Bousín	59,32	71,30	57,14
Bušín	70,92	58,69	44,31
Čechy	68,89	61,96	52,50
Dolní Nětčice	59,24	71,17	62,73
Dolní Těšice	100,0	94,12	91,84
Doloplazy	59,64	52,70	58,64
Domašov nad Bystřicí	68,38	35,15	34,97
Hrabůvka	67,31	68,22	70,56
Hančína	68,93	46,30	40,51
Janoušov	89,19	91,18	87,50
Kosov	58,17	81,33	67,10

Lazníčky	69,86	75,93	50,98
Lhota	50,37	65,23	32,28
Majetín	64,96	31,20	36,34
Mutkov	74,36	65,79	65,91
Nová Hradečná	60,68	38,06	33,80
Ohrozim	70,31	62,29	48,94
Olbramice	64,46	53,93	55,80
Otinoves	74,50	79,37	63,28
Pavlovice u Přerova	63,44	48,05	44,69
Radíkov	72,95	65,57	77,87
Srbce	30,86	77,22	35,62
Sušice	83,64	51,84	67,03
Výkleky	64,76	49,77	71,43
Zábeštní Lhota	66,12	63,64	84,92

Zdroj: ČSÚ

Tabulka č. 14: Volební účast v obcích, ve kterých došlo k nesoutěživým volbám (tučně zvýrazněno) jednou

Název obce	2002	2006	2010
Alojzov	55,80	82,18	83,90
Biskupce	73,47	63,59	44,35
Bohumín	54,42	31,40	60,45
Buková	67,77	77,78	74,34
Císařov	76,17	57,83	50,21
Želechovice	64,20	57,14	59,55
Daskabát	60,17	54,91	62,93
Dobrčice	58,93	77,02	81,25
Drabant	52,42	75,11	76,07
Dřevnovice	54,35	69,38	61,70
Slušovice	73,16	39,68	68,80
Horní Loděnice	42,17	74,10	58,62
Horní Nětčice	57,76	67,20	77,49
Hrdibořice	91,15	47,15	89,30

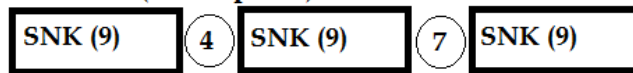
Hruška	73,06	46,70	69,76
Klopina	49,02	31,20	76,23
Kobylá nad Vidnavkou	44,94	6724	76,07
Kopřivná	73,66	46,35	67,67
Liboš	54,92	39,78	68,56
Líšná	75,94	62,03	43,54
Loučka	83,06	79,66	79,39
Ludmírov	69,56	42,70	67,46
Malé Hradisko	63,32	73,00	71,60
Milenov	43,04	68,11	61,18
Mladějovice	61,06	33,53	60,45
Mrsklesy	53,06	63,03	62,53
Nelešovice	70,89	50,00	77,02
Niva	72,66	62,73	63,50
Ochoz	86,18	79,22	77,48
Oprostovice	72,92	70,10	72,94
Paseka	39,67	46,93	52,05
Pavlovice u Kojetína	62,55	62,35	82,93
Radkovy	74,05	79,56	82,48
Rájec	52,30	81,45	70,99
Rakov	62,00	67,43	69,47
Rejchartice	62,10	74,26	81,56
Řídeč	84,73	65,91	86,00
Seloutky	80,76	55,78	74,94
Skalka	91,26	60,49	71,50
Slavětín	80,65	44,94	68,55
Střechovice	76,67	48,61	60,78
Stavebnice	82,93	60,83	50,83
Suchonice	60,00	66,67	63,64
Svésedlice	67,83	56,94	53,46
Teplice nad Bečvou	53,28	70,10	75,00
Úrčice	68,15	61,50	34,41
Ústí	61,70	71,62	66,82

Ústín	67,48	39,60	62,95
Velký Újezd	38,18	53,64	52,17
Vilémov	75,13	60,43	55,46
Vitčice	81,82	75,84	61,87
Vrchoslavice	58,00	43,45	69,01
Zámrský	56,88	71,69	59,12
Zdětín	62,56	65,83	58,00
Žákovice	76,67	46,67	62,07

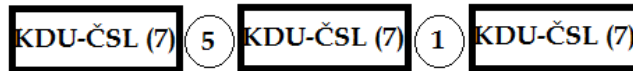
Zdroj: ČSÚ

Schéma č. 1: Kontinuity kandidatur (v kroužku je počet obhajujících)

Bílá Voda (9 zastupitelů)

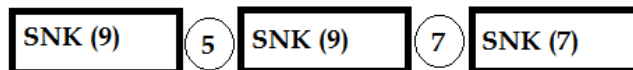
Kladníky (7 zastupitelů)

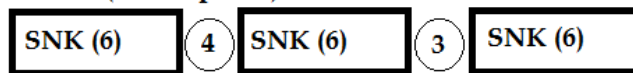
Komárov (7 zastupitelů)

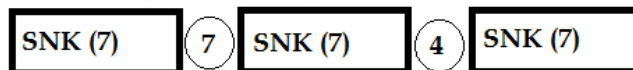
Krchleby (7 zastupitelů)

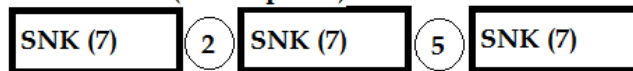
Lhotka (5 zastupitelů)

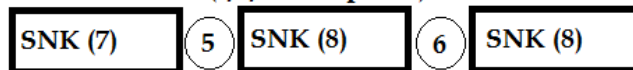
Oldřichov (7 zastupitelů)

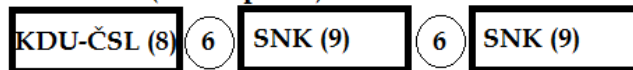
Provodovice (7 zastupitelů)

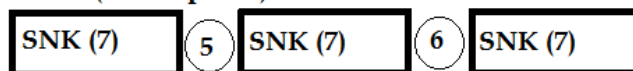
Radkova Lhota (7/8/8 zastupitelů)

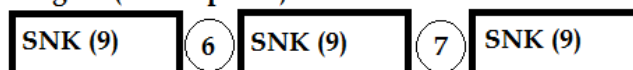
Radvanice (7 zastupitelů)

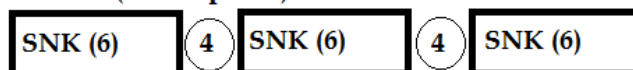
Šišma (7 zastupitelů)

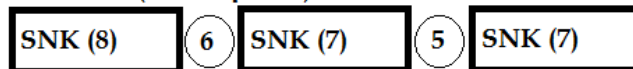
Šléglov (9 zastupitelů)

Stinava (5 zastupitelů)

Vikantice (7 zastupitelů)

Seznam zkratk

ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
ČSÚ	Český statistický úřad
KDU-ČSL	Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
NV	Nesoutěživé volby
ODS	Občanská demokratická strana
SNK	Sdružení nezávislých kandidátů
SNK-ED	SNK Evropští demokraté
STAN	STAROSTOVÉ A NEZÁVISLÍ
SZ	Strana zelených
US-DEU	Unie svobody – Demokratická unie
VV	Věci veřejné

Abstrakt

Existují obce, v nichž do zastupitelstva kandiduje pouze jedno politické uskupení nebo pouze tolik kandidátů, kolik míst v zastupitelstvu se volí. Volby tedy nejsou soutěživé. Cílem bakalářské práce Nesoutěživost komunálních voleb v Olomouckém kraji 2002-2010 je popsat, v jak velikých obcích k takovýmto volbám dochází a jaký vliv má nesoutěživost na volební účast. Z názvu je zřejmé, že se zaměřuji na obce Olomouckého kraje v posledních třech komunálních volbách konaných v letech 2002, 2006 a 2010. Po představení volebního systému pro komunální volby a obecní struktury Olomouckého kraje z úvodních kapitol přecházím k samotnému výzkumu. Ukazuji, v jak velikých obcích dochází k nesoutěživým volbám nejčastěji. Následně pomocí kombinace diachronního a synchronního srovnání potvrzuji hypotézu, že nesoutěživost voleb ovlivňuje volební účast tak, že ji snižuje. Pro přehlednost v přílohách přikládám tabulky s volební účastí u obcí v jednotlivých soutěživých i nesoutěživých volbách.

Klíčová slova: komunální volby, Olomoucký kraj, nesoutěživé volby.

There exist municipalities where merely one political formation runs for local authority or merely as many candidates apply as many seats are to be elected. Elections, therefore, are not competitive. Objective of this thesis, non-competitiveness of local elections in Olomouc region within years 2002-2010, is to describe the size of those municipalities where elections are pursued and thus in which way non-competitiveness affects the electoral turnout. According to the title it is apparent that I am focusing on municipal elections in Olomouc region in last three following years 2002, 2006 and 2010. Just after initial presentation of electoral system for municipal elections and municipal structures of Olomouc region, I am proceeding to my research. Thus, I will submit the municipalities with a concern of their size, where uncompetitive elections are carried out the most often. Therefore I will affirm my hypothesis, that election non-competitiveness influences electoral turnout by that of lowering it, by usage of synchronic and diachronic comparison. To have my thesis well arranged I am attaching electoral turnout tables within particular municipalities, where both competitiveness and non-competitiveness elections were held.

Key words: municipal elections, Olomouc region, non-competitive elections.